

S Robinem Böhnischem k 60. výročí Krkonošského národního parku

Ohlédnutí k výročí založení KRNAP v r. 1963, ale i pohled do doby přítomné a budoucí přináší lesnický a krajinný ekolog prof. Ing. Josef Fanta, CSc., který stál u zrodu národního parku (až do normalizace byl zástupcem ředitele, po revoluci se velmi zasloužil o záchranu a obnovu místních lesů), se současným ředitelem PhDr. Robinem Böhnischem, absolventem Střední lesnické školy v Trutnově, oboru biologie a občanské výchovy na Univerzitě Hradec Králové a biologie s didaktikou na Univerzitě Karlově. V letech 2003–17 byl členem Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a místopředsdou, později předsdou sněmovního výboru pro životní prostředí. V r. 2018 obdržel Cenu Josefa Vavrouška.

- 1 Šímovy Chalupy a Lví důl se Sněžkou v pozadí. Foto K. Antošová
- 2 Robin Böhnisch, ředitel Správy Krkonošského národního parku. Foto V. Vašků
- 3 Josef Fanta. Foto z archivu Agentury ochrany přírody a krajiny ČR
- 4 V budově bývalého augustiniánského kláštera ve Vrchlabí sídlí po rekonstrukci nové Muzeum Krkonoš. Foto K. Antošová

Před sedmi lety jsi přijal funkci ředitele Správy Krkonošského národního parku. Byl to delší dobu připravovaný krok, nebo spíše překvapení? Sehrál roli i tvůj původ (jsi rodák z Krkonoš)? Jaké byly okolnosti tvého rozhodnutí?

Když jsem na sklonku r. 2017 musel uvažovat o dalším profesním směřování, byla možnost ucházet se o funkci ředitele Správy KRNAP jednou z několika, které se nabízely. Byla vlastně nejméně pohodlnou volbou, ale rozhodly emoce. Láska k rodným horám, příležitost vrátit se domů, šance být součástí velkého příběhu ochrany Krkonoš. Vnímám jsem v té době sám sebe jako převozníka. Někoho, kdo pomůže organizaci překlenout dobu po nečekaném odchodu mého velkého předchůdce Jana Hřebačky do soukromého sektoru. V lednu 2024 jsem na Správě KRNAP už sedmým rokem. KRNAP má novou zonaci péče, vyhlášená klidová území a schválené zásady péče na příštích 15 let. Vloni v listopadu jsme zveřejnili výsledky reprezentativního výzkumu veřejného mínění, ve kterém jsme dostali od návštěvníků hor i místních obyvatel horší jedničku. A rozhodně ne proto, že bychom rezignovali na ochranu

přírody. Je to zásluha týmu, který se povedlo mým předchůdcům na KRNAPu vybudovat a dlouhodobě udržet, stejně jako prestiž značky s hořcem a zvonkem českým. Jsem na ten tým pyšný.

Máš za sebou dokončené univerzitní vzdělání a také bohatou zkušenost z politiky. Dají se postoje a postupy z politiky uplatnit při správě národního parku?

Politika byla velmi formující zkušeností. Mimo jiné mě naučila respektu k aktivním lidem, ale zároveň rezervovanému přístupu k aktivismu, jehož metody a postupy, přeneseny beze změny do praktické politiky, zoufale selhávají. V roli místopředsedy a později předsedy sněmovního výboru pro životní prostředí jsem dozrál k poznání, že i porážka 4 : 6 v zásadních bitvách o životní prostředí může někdy pořádkem představovat vítězství. Že důstojný kompromis může často odvrátit otevření další fronty, kterou si ochrana přírody nemůže dovolit riskovat. Na Správě KRNAP jsem dostal jedinečnou příležitost – aplikovat do praxe novelu zákona o ochraně přírody a krajiny k ochraně národních parků, kterou

jsem předtím po dva roky v Poslanecké sněmovně provázel legislativním procesem jako zpravodaj od prvního čtení přes veto senátu a veto tehdejšího prezidenta republiky po konečné úspěšné hlasování v dolní komoře. To se poštěstí málokomu. Povedlo se to. Opět díky skvělému týmu a také racionálním partnerům v regionu.

Jak se ti jeví současná situace a pozice KRNAP v souvislosti s vývojem environmentálních témat v Evropě? Evropské politiky jsou plně změn, je na ně KRNAP připravený?

Evropa si, zdá se, konečně uvědomila, že krajina starého kontinentu je v nedobrému stavu, a přišla s Nature Restoration Law (nařízení o obnově přírody). Obnova přírody, zejména v výrazně proměněných zemích a zemích s razantně proměněnou krajinou, jako je tomu v případě České republiky, bude zákonitě narážet na nejrůznější limity. Před vyhlášením Krkonošského národního parku v r. 1963 zhruba v dnešních hranicích se objevilo několik návrhů, které počítaly s daleko větší rozlohou chráněného území, jež by zahrnovalo Jizerské hory na západě a rovněž další území na východě Krkonoš. To dodnes nemá žádný ochranný status. Role KRNAP i dalších národních parků v tomto celoevropském počínu se tedy přímo nabízí. Kde jinde bychom měli začít s obnovou přírody než bezprostředně za současnými hranicemi národních parků? Jejich správy mají špičkové know-how v ochraně přírody a krajiny, vynikající místní znalost, schopnost otevřeně komunikovat se samosprávami a v případě KRNAP také, jak ukázal loňský průzkum, velmi dobrou pověst mezi místními lidmi. Od r. 2009 je KRNAP největším lesním majetkem s prestižní certifikací FSC (Forest Stewardship Council) v ČR. Správy národních parků mají poměr-

ně velkou svobodu ve svých evropských a světových aktivitách. KRNP je součástí federace chráněných území EUROPARC. V čele této organizace, sdružující více než 400 velkoplošných chráněných území v Evropě, v současnosti v roli prezidenta stojí „krnpák“ Michael Hošek. Jsme také součástí TransParcNetu, tedy přeshraničních chráněných území, zakladateli Elbe Parks, vloni v Krkonoších a Jizerských horách zasedalo neformální sdružení World Protected Areas Leaders Forum. Snažíme se aktivně být v hlavním proudu ochrany přírody a krajiny a daří se nám to.

A jak vnímáš pozici a roli České republiky v evropské environmentální politice?

V Evropské unii nejsme vnímáni jako země, která by aktivně zvedala environmentální témata. Pozice ČR v EU v tomto ohledu zrcadlí vnitrostátní poměry, kde každou větší ambicí záhy udusí lobby těžařů, betonářů, agrárního byznysu a všech dalších, kteří, odchováni v budovatelském étosu, uvízli v nostalgii po starých časech. Naštěstí se ve strukturách EU v nejrůznějších rolích čas od času objeví osobnosti, které ten nepřijemný dojem z našeho státu rozmělní, jako jsou Jan Dusík nebo Ladislav Miko. Díky nim jsme naštěstí se ctí prošli druhým českým předsednictvím.

Jak si podle tebe stojí samotný Krkonošský národní park? Co je v současnosti jeho největším problémem?

KRNP je bezpochyby perlo v koruně resortu životního prostředí. V regionu Krkonoš a Podkrkonoší je významným investorem, zaměstnavatelem a partnerem místních komunit, samospráv i podnikatelů. Národní park je starší než většina jeho obyvatel a dlouhodobě prokázal, že není jejich životu na překážku. Naopak. Pečuje o velmi atraktivní kulisu jejich bytí nebo podnikání. Všechno ale není zalité sluncem. Park je samozřejmě ve vleku událostí a rozhodnutí, která jeho správa nemohla ovlivnit. Za jeden z největších zločinů s bezprostředním dopadem i na národní parky považují tzv. transformaci státních lesů, spočívající ve ztrátě vlastních výrobních kapacit v lesním hospodářství. Kvůli tomu a kvůli sérii nejrůznějších, periodicky se

opakujících úspěšných opatření, jsme např. ztratili zkušené pracovníky s místní znalostí, další odradily příliš složité nástroje veřejného soutěžení, zavedené pod záminkou boje s korupcí a ve skutečnosti nahrávající velkým hráčům na trhu. Stát dosud nevyřešil dlouhodobé financování národních parků, nepostupuje s dostatečnou rychlostí a razancí ve výkupu pozemků a jejich scelování, už čtvrtstoletí selhává v podpoře zaměstnanosti v chráněných územích třeba v podobě investičních pobídek pro malé čistě výroby v okolí národních parků. Politici namísto toho pořád opakují mantru o podpoře cestovního ruchu.

Zmínil jsi Nature Restoration Law a možnou roli národních parků v jeho realizaci. Je na to KRNP připraven?

Správy národních parků, ten krkonošský nevyjímaje, jsou zoufale postiženy nedostatkem lidských kapacit. To je dáno jednak stále se snižujícím počtem tabulkových míst, která mají státní příspěvkové organizace k dispozici, jednak naprostou nekonkurenceschopností státu v oblasti odměňování. Správa KRNP tak sice představuje koncentrát kvality, co se týče kompetence jeho pracovníků, zároveň ale musí sama sebe razantně korigovat v plánech na jakékoli záměry, ať už výzkumné, nebo třeba investiční, protože se jich nemá kdo ujmout. Každý odborný pracovník má už dnes na svých bedrech několik projektů, které po-máhají udržovat správu parku v chodu. To není ani systémové, ani udržitelné.

Po mnoha letech byla v minulém roce dokončena výstavba Návštěvnického centra – Muzea Krkonoš. Krkonošské muzeum ve Vrchlabí se stalo součástí Správy KRNP v r. 1966 a od té doby je chápáno jako jedna z jeho důležitých částí a funkcí – pokračování výzkumu a dokumentace vývoje regionu. Jak to ovlivní další fungování parku?

Krkonošský národní park je mezi dalšími národními parky v ČR tím, že jeho součástí je rozsáhlé muzejní pracoviště, vskutku ojedinělé. Nechrání jen přírodu a krajinu hor, ale i jejich paměť. Vzhledem k charakteru Krkonoš, třeba k existenci rozsáhlého druhotného bezleší jako nejen přírodního, ale také kulturního fenoménu, to předsta-

vuje skvělé spojení. Krkonošské muzeum má významnou historii. Sehrávalo důležitou konzervátorskou roli, bylo jedním z center společenského života a dalo Správě KRNP vynikající odborné pracovníky. Podobně důležitá jako jeho historie by měla být i jeho budoucnost. Jednak jako odborného pracoviště, jednak jako nástroje environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Otevření nové špičkové expozice pod jménem Muzeum Krkonoš ve vrchlabském klášteře v listopadu 2023 je určitým závdavkem rozvoje Krkonošského muzea v nadcházejících letech. Ponese s sebou i dílčí změny ve struktuře celé organizace.

Jak si představuješ další vývoj? Půjde nepochybně o vytvoření příznivých podmínek pro koordinaci tří důležitých oblastí – ochrany přírody, výzkumu a dokumentace.

Dá se to zvládnout?

Fakt, že správy národních parků jsou zároveň orgány státní správy, jim sice přidává na prestiži a důležitosti, zároveň je to ale personálně velmi vyčerpává. V současné podobě jsou správy obdobou obcí s rozšířenou působností, kdy pod jednou střeou existuje část organizace s kulatým ráztkem státní správy, a část řekněme samosprávná, která ovšem slouží také jako odborný servis té druhé na úkor dalších vlastních aktivit. Dodávám, že rovněž povinných. To je únosné za předpokladu určitého personálního zázemí, které už dnes ovšem neexistuje. A situace se jen těžko v dohledné dobělepší. Politici se s gusem soustředí buď na boj s korupcí, nebo na vysoké počty státních zaměstnanců. Ani jedno ve skutečnosti není problémem České republiky, přesto je to téma až překvapivě chytlavé a naděje na zlepšení personální situace organizací, jakými jsou třeba správy národních parků, je tak v nedohlednu. V optimálním světě by správy národních parků měly být institucemi, kde vedle sebe bude fungovat personálně a odborně zajištěný orgán ochrany přírody, tedy státní správa, silná odborná pracoviště s ambicí pokrývat potřeby vědy a monitoringu bez závislosti na externistech a konečně dokumentační a badatelské pracoviště. Pak se dá zvládnout všechno.

Děkuji ti za rozhovor.